

Zastavení plateb

Za zastavení plateb je nutno považovat vědomé jednání dlužníka, jeho rozhodnutí, že nebude dále plnit své peněžité závazky, zpravidla doprovázené prohlášením o tom, že své závazky hradit nebude. Z pohledu současné právní úpravy pak k naplnění domněnky postačí, učiní-li tak dlužník alespoň ve vztahu k podstatné části svých závazků.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 NSČR 24/2013, ze dne 30.4.2015)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v insolvenční věci dlužníka OLEO CHEMICAL, a. s., se sídlem v P., zastoupeného Mgr. D.H., advokátem, se sídlem v P., vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. MSPH 76 INS 2762/2011, o insolvenčním návrhu věřitelů 1/ SHADBROOK ENTERPRISES LTD, se sídlem v L., zastoupeného Mgr. P.S., advokátem, se sídlem v P., 2/ RAVAK a. s., se sídlem v P., zastoupeného JUDr. M.D., advokátem, se sídlem v P., a 3/ Ing. J.A., bytem v P., o dovolání prvního insolvenčního navrhovatele proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. listopadu 2012, č. j. MSPH 76 INS 2762/2011, 1 VSPH 1170/2012-A-159, tak, že usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. listopadu 2012, č. j. MSPH 76 INS 2762/2011, 1 VSPH 1170/2012-A-159, se zrušuje a věc se vrací odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Usnesením ze dne 9. července 2012, č. j. MSPH 76 INS 2762/2011-A-116, zamítl Městský soud v Praze (dále jen „insolvenční soud“) insolvenční návrh, jímž se insolvenční navrhovatelé (1/ SHADBROOK ENTERPRISES LTD a 2/ RAVAK a. s.) domáhali zjištění úpadku dlužníka OLEO CHEMICAL, a. s., vrátil druhému insolvenčnímu navrhovateli zálohu na náklady insolvenčního řízení (bod II. výroku) a rozhodl o nákladech řízení (body III. a IV. výroku).

Insolvenční soud vyšel zejména z toho že:

1/ První insolvenční navrhovatel v návrhu, podaném u insolvenčního soudu dne 21. února 2011, tvrdil, že má za dlužníkem pohledávku ve výši 1 099 820 Kč s příslušenstvím z titulu neuhrazené ceny za dílo po splatnosti nejméně 19 měsíců, a to dle objednávky dlužníka na vypracování řídicích algoritmů pro intenzifikaci výroby ERO - kyselá esterifikace, závod Liberec - provedené dodavatelem CHEMTEC engineering spol. s r. o. (dále jen „společnost CH“). Pohledávku nabyl postoupením od společnosti CH.

2/ Provedeným dokazováním nebylo prokázáno uzavření tvrzené smlouvy o dílo mezi dlužníkem a společností CH. K prokázání této skutečnosti by bylo třeba provést další dokazování mimo jiné i výslechy účastníků a svědků.

3/ Uvedené platí i o pohledávkách, které měl dlužník (dle svého tvrzení z opatrnosti) započíst proti tvrzeným pohledávkám prvního insolvenčního navrhovatele. Z předložených dokladů soud nezjistil, že by dlužníku vzniklo oprávnění tyto pohledávky po prvním insolvenčním navrhovateli požadovat, natož je započítávat.

4/ Druhý insolvenční navrhovatel uváděl, že má za dlužníkem pohledávky ve výši 160 890 834,67 Kč a 3 809 415 EUR, které mu postoupila společnost NLB Factoring, a. s. "v likvidaci" (dále jen „společnost N“). Jde o pohledávky z titulu nesplacených úvěrů z let 2007 až 2009, které jsou po splatnosti déle než 30 dnů a některé splátky i déle než 3 měsíce.

5/ Vznik pohledávky druhého insolvenčního navrhovatele měl insolvenční soud za nesporný. Naopak

za nedůvodnou považoval obranu dlužníka spočívající v tvrzení o zániku této pohledávky započtením pohledávek spoludlužníků Ing. K.J. a Ing. M.U. z titulu náhrady škody těchto osob vůči společnosti N, neboť jejich nárok nebyl v insolvenčním řízení prokázán.

6/ Dlužník má i další věřitele, z nichž však Mgr. M.V., EXTRA MASTER a. s., Railco a. s., ELMEP s. r. o a K. J. se s dlužníkem dohodli na posunutí splatnosti svých pohledávek „sjednáním splátkového kalendáře tak, že jejich pohledávky nejsou po splatnosti delší jak 3 měsíce“.

7/ Věřitel Burgenländische Tierkörperverwertungsgesellschaft m.b.H & Co KG přihlásil pohledávku ve výši 328 805,63 Kč, jež nebyla po splatnosti více jak 3 měsíců.

8/ Věřitel GAIMAN HOLDINGS LIMITED (dále jen „společnost G“) uplatňuje vůči dlužníku pohledávku ve výši 232 758 876,44 Kč, kterou nabyl 5 dnů před zahájením insolvenčního řízení od druhého insolvenčního navrhovatele.

9/ Věřitel LOGISTICS INTERNATIONAL s. r. o. (dále jen „společnost L“) přihlásil do insolvenčního řízení 5 dílčích pohledávek za dlužníkem v celkovém objemu 83 932 808,56 Kč. Dílčí pohledávka č. 1 ve výši 26 512 012,28 Kč byla splatná 25. března 2012 a vůči této pohledávce má dlužník započitatelnou pohledávku ve výši 30 000 000 Kč, kterou nezapočetl z důvodu podaného návrhu na povolení reorganizace. Označenou pohledávku dlužníka druhý insolvenční navrhovatel rozporuje, pohledávka je tudíž sporná. Dílčí pohledávky č. 2 až 5 pak věřitel nabyl od druhého insolvenčního navrhovatele po zahájení insolvenčního řízení.

10/ Pohledávky dalších věřitelů (České republiky – Správy státních hmotných rezerv, METROPROJEKTU Praha a. s., ČKD PRAHA DIZ, a. s., Motor Investment Holding Ltd., R.N. a UNIPETROL RPA, s. r. o.) jsou nedoložené či sporné.

11/ Dlužník průběžně hradí své závazky v rámci své obchodní a provozní činnosti podniku svým věřitelům, jejichž splatná pohledávka se blíží 3 měsícům po splatnosti.

12/ Z rozvahy a z výkazu zisku a ztrát dlužníka zpracované ke dni 31. prosince 2011 vyplývá, že aktiva dlužníka jsou ve výši 1 165 855 000 Kč, že dlužník vykazuje záporný výsledek hospodaření, ale že jeho vlastní kapitál záporný není. Závazky dlužníka byly uvedeny ve výši 883 035 000 Kč.

13/ Ze seznamu majetku předloženého k výzvě insolvenčního soudu pak vyplývá, že ke dni 15. května 2012 měl dlužník závazky ve výši 972 514 438 Kč. Hodnota majetku v seznamu majetku dlužníka uvedena nebyla. O předložených seznamech dlužník písemně prohlásil, že jsou správné a úplné.

Na tomto základě insolvenční soud uzavřel, že není sporu o tom, že dlužník má více věřitelů se splatnými pohledávkami po splatnosti delší 30 dnů. Z doložených pohledávek je však pouze pohledávka druhého insolvenčního navrhovatele déle než 3 měsíce po splatnosti. Ostatní pohledávky věřitelů jsou nedoložené, sporné či tyto osoby nejsou dle ustanovení § 143 odst. 2 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), považovány „za další osoby vedle insolvenčních navrhovatelů“ (společnosti L a G).

Insolvenční soud dále dovodil, že dlužník není ani předlužen, když jeho závazky nepřevyšují hodnotu jeho majetku. K námitce druhého insolvenčního navrhovatele, podle něhož dlužníkem předložené seznamy majetku a závazků nebyly úplné, insolvenční soud uvedl, že se jí nemohl zabývat, neboť dlužník o seznamech prohlásil, že jsou úplné a správné; v opačném případě dlužník nese trestní odpovědnost.

Po vydání rozhodnutí insolvenčního soudu do řízení přistoupil třetí insolvenční navrhovatel (Ing. J.A.) s tím, že má za dlužníkem pohledávku ve výši 60 000 Kč, splatnou 23. července 2012.

K odvolání prvního a druhého insolvenčního navrhovatele Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 29. listopadu 2012, č. j. MSPH 76 INS 2762/2011, 1 VSPH 1170/2012-A-159, potvrdil usnesení insolvenčního soudu ve výrocích I. a II., změnil ho ve výrocích III. a IV. (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění insolvenčního soudu, která považoval za správná,

zdůrazňuje přitom, že insolvenční soud provedl na poměry insolvenčního řízení rozsáhlé dokazování, a dokazování dále doplnil spisem soudního exekutora Mgr. Jana Vedrala sp. zn. 140 Ex 124/12 (ve věci oprávněného K. J.), rozhodnutím Celního ředitelství Ústí nad Labem ze dne 1. listopadu 2012 o odnětí povolení k provozování daňového skladu a auditem nezávislého auditora Ing. Pavla Šrámka.

Odvolací soud přisvědčil závěru insolvenčního soudu, že v době jeho rozhodování nebyla osvědčena žádná pohledávka dalšího věřitele (kromě druhého insolvenčního navrhovatele) splatná „déle než 90 dnů, tudíž nenastala domněnka neschopnosti dlužníka své závazky plnit dle § 3 odst. 2 písm. b/ insolvenčního zákona“.

Shodně s insolvenčním soudem považoval odvolací soud za spornou pohledávku prvního insolvenčního navrhovatele, když k osvědčení této pohledávky by bylo nutno provést dokazování ohledně obsahu smlouvy (která nebyla uzavřena písemně), skutečně provedení plnění dlužníkem a zániku pohledávky započtením dlužníkových vzájemných pohledávek.

Odvolací soud přisvědčil insolvenčnímu soudu i v tom, že při hodnocení úpadku dlužníka nelze přihlížet k pohledávkám společností G a L (u ní v rozsahu dílčích pohledávek č. 2 až 5), a to s ohledem na ustanovení § 143 odst. 2 insolvenčního zákona.

Zbylé pohledávky jsou také podle odvolacího soudu nedoložené či sporné (pohledávka ČKD PRAHA DIZ, a. s., Motor Investment Holding Ltd., R.N., České republiky - Státní správy hmotných rezerv a UNIPETROL RPA, s. r. o.). Rovněž odvolací soud nepovažoval za osvědčenou pohledávku společnosti L v rozsahu 26 512 012,28 Kč (dílčí pohledávka č. 1), „na níž dlužník má k započtení pohledávku ve výši 30 000 000 Kč, již nemůže započíst s ohledem na podaný návrh na reorganizaci“. Ostatní pohledávky zanikly nebo byla posunuta jejich splatnost a v době rozhodování o úpadku dlužníka nešlo o pohledávky „starší 90 dnů“.

K pohledávce třetího insolvenčního navrhovatele odvolací soud uvedl, že dle tvrzení dlužníka byla tato pohledávka uhrazena, což vyplynulo i z podání tohoto navrhovatele, které dlužník předložil při jednání u odvolacího soudu.

Odvolací soud přisvědčil insolvenčnímu soudu i v jeho závěru, že dlužník není v úpadku ve formě předlužení, což vyplynulo z doplněného dokazování. Dlužník sice eviduje vysoký podíl cizích zdrojů (závazků) a jeho kapitál oproti minulému účetnímu období povážlivě poklesl, ale hodnota jeho majetku stále celkovou výši závazků převyšuje.

Na závěr odvolací soud podotkl, že dlužník je v situaci, kdy mu úpadek hrozí. Tato skutečnost že však sama o sobě nemůže být důvodem pro rozhodnutí o úpadku, neboť návrh na zjištění hrozícího úpadku lze projednat pouze na základě návrhu podaného dlužníkem (§ 97 odst. 3 věta druhá insolvenčního zákona).

Proti usnesení odvolacího soudu podal první insolvenční navrhovatel dovolání s tím, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam, který spatřuje v řešení těchto otázek:

1/ „Je skutková podstata zakládající vyvratitelnou domněnku dlužníkovy neschopnosti platit své splatné závazky popsána v § 3 odst. 2 písm. a/ insolvenčního zákona (tedy že dlužník zastavil platby podstatné části svých závazků) dána, jestliže dlužník prokazatelně selektivně zastavil platby vůči svému majoritnímu věřiteli a dlužník tak nehradí závazek vůči věřiteli, jehož splatná v insolvenčním řízení zjištěná pohledávka je ve výši násobně přesahující jiné splatné závazky dlužníka (pozdější splatnosti), které jsou dlužníkem hrazeny?“

2/ „Pokud nikoli pouze z výše navrhovatelem v bodu 1/ uvedených důvodů, je vyvratitelná domněnka dle § 3 odst. 2 písm. a/ insolvenčního zákona dána, pokud je prokázáno, že dlužník zastavil platby i na

další své závazky, které sice nelze v souladu s ustanovením § 143 odst. 2 insolvenčního zákona považovat za rozhodné pro mnohost věřitelů, avšak jsou řádně přihlášeny do insolvenčního řízení a splatné, a které ve svém součtu společně s pohledávkou prokázanou v insolvenčním řízení (pohledávkou navrhovatele b/) tvoří více než 50 % ze všech závazků dlužníka, a to i dle evidence samotného dlužníka?“

3/ „Je co do naplnění skutkové podstaty ustanovení § 3 odst. 2 písm. b/ insolvenčního zákona podstatné a brání vzniku domněnky platební neschopnosti dlužníka skutečnost, že závazky dlužníka po splatnosti déle než 90 dnů existují vůči jedinému věřiteli, pokud se jedná o různé závazky z odlišných právních titulů? Je co do naplnění skutkové podstaty ustanovení § 3 odst. 2 písmeno b/ insolvenčního zákona podstatné a brání vzniku domněnky platební neschopnosti dlužníka skutečnost, že závazky dlužníka po splatnosti déle než 90 dnů existují vůči více věřitelům, jedná se o různé závazky z odlišných právních titulů, avšak tyto závazky existují vůči věřitelům, které nelze v souladu s ustanovením § 143 odst. 2 insolvenčního zákona považovat za rozhodné pro mnohost věřitelů?“

4/ „Je (k námitkám navrhovatelů) soud povinen zabývat se otázkou materiální pravdivosti seznamů majetku a závazků předložených dlužníkem dle § 104 insolvenčního zákona, pokud navrhovatelé zcela konkrétními námitkami zpochybňují správnost a úplnost těchto předložených seznamů, jakož i správnost vedení účetní dokumentace dlužníkem? Dojde v takovém případě prokázáním nepravdivosti přeložených seznamů k naplnění skutkové podstaty dle § 3 odst. 2 písm. d/ insolvenčního zákona a vzniku domněnky platební neschopnosti dlužníka?“

5/ „Je třeba v případě, že dlužník uplatňuje vůči pohledávkám věřitelů námitky započtení, a/nebo tvrdí, že v minulosti došlo z jeho strany k započtení na pohledávky věřitele, požadovat, aby dlužníka v insolvenčním řízení doložil své uplatňované pohledávky alespoň do té míry, že bude možno jejich existenci považovat za osvědčenou natolik, jako jsou požadavky na osvědčení pohledávek věřitele?“

Dovolatel namítá, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci, tj. uplatňuje dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b/ zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), a požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů nižších stupňů zrušil a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

K jednotlivým otázkám předestřeným v dovolání uplatňuje dovolatel tuto argumentaci:

K otázce ad 1/.

Podle dovolatele odvolací soud nesprávně posoudil skutková zjištění ve vztahu k právní domněnce dle ustanovení § 3 odst. 2 písm. a/ insolvenčního zákona. I při zjištění, že je zde pouze jediný věřitel s pohledávkou po lhůtě splatnosti více než 90 dnů, měl odvolací soud dovodit, že zastavení platby na tuto pohledávku představuje prokázané zastavení plateb podstatné části peněžitých závazků dlužníka (s ohledem na výši pohledávky druhého insolvenčního navrhovatele). Podle dovolatele pojem „podstatné části peněžitých závazků“ nevyžaduje, aby bylo shledáno a prokázáno více věřitelů, jimž byly zastaveny platby. Postačí, že objem závazků, u kterých došlo k zastavení plateb, tvoří podstatnou část závazků dlužníka vzhledem k objemu dalších, zejména splatných, závazků dlužníka.

K otázce ad 2/.

Dovolatel míní, že odvolací soud nesprávně posoudil dopad ustanovení § 143 odst. 2 insolvenčního zákona (konkrétně na pohledávky společnosti G a L). Podle dovolatele z něho plyne pouze to, že pohledávky, na které ustanovení dopadá, nemohou být rozhodné pro posouzení mnohosti věřitelů dlužníka. Je však nezbytné tyto pohledávky (jsou-li osvědčeny) zohlednit pro posouzení existence platební neschopnosti dlužníka, a to zejména pro posouzení intenzity a následků zastavení plateb podstatné části závazků dlužníkem, když toto zastavení plateb dlužníkem dopadá i na tyto závazky.

K otázce ad 3/.

Dovolatel zdůrazňuje, že insolvenční zákon hovoří v ustanovení § 3 odst. 2 písm. b/ o závazcích po

splatnosti více než 90 dní, nikoli o více věřitelích s pohledávkami po splatnosti více než 90 dnů. Z toho dovozuje, že k naplnění této domněnky postačí, má-li dlužník závazky po splatnosti déle než 90 dnů vůči jednomu věřiteli, jde-li o více závazků, tzn. o závazky z různých právních titulů.

K otázce ad 4/.

Dovolatel dále odvolacímu soudu vytýká, že se nezabýval ke zcela konkrétním tvrzením insolvenčních navrhovatelů „pravdivostí seznamů majetku dlužníka, tržní hodnotou majetku dlužníka, nakládáním dlužníka s jeho majetkem a dalšími skutečnostmi“. Dovolatel se domnívá, že soud pochybil, když odmítl poskytnout věřitelům ochranu jejich oprávněných zájmů s poukazem na presumovanou a nezpochybnitelnou správnost podkladů předložených dlužníkem, které odmítl přezkoumat a ze zjištěných vad vyvodit následek dle ustanovení § 3 odst. 2 písm. b/ (správně písm. d/) insolvenčního zákona.

K otázce ad 5/.

Podle dovolatele dlužník musí své uplatňované protipohledávky osvědčit alespoň do té míry, jako musí být osvědčena pohledávka věřitele za dlužníkem. Dovolatel míní, že nemůže jít k tíži insolvenčního navrhovatele a dalších věřitelů komplikovanost prokazování pohledávek dlužníka.

Závěrem dovolatel shrnuje, že byla prokázána pluralita věřitelů s pohledávkami více než 30 dní po splatnosti a že při správném právním posouzení měly soudy obou stupňů shledat naplnění domněnky platební neschopnosti dlužníka dle ustanovení § 3 odst. 2 insolvenčního zákona. V souladu s tímto závěrem měly soudy věc posuzovat tak, zda dlužník unesl břemeno tvrzení a břemeno důkazní k vyvrácení této domněnky. Dle dovolatele dlužník domněnku platební neschopnosti nevyvrátil. K tomu odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. března 2012, sen. zn. 29 NSČR 38/2010, uveřejněné pod číslem 83/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. prosince 2012) se podává z bodu 7., článku II., zákona č. [404/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností dovolání. Dovolání proti potvrzujícímu výroku odvolacího soudu ve věci samé může být v této věci přípustné jen podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. a/ o. s. ř., ve spojení s ustanovením § 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř., tedy tak, že dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Nejvyšší soud nemá důvod připustit dovolání pro zodpovězení otázek zformulovaných dovolatelem pod body 3/ a 5/, když v jejichž řešení jsou závěry odvolacího soudu v souladu s níže označenou judikaturou Nejvyššího soudu.

K otázce ad 3/.

Již v bodě XIII. str. 181 (357) stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. června 1998, Cpjn 19/98, uveřejněného pod číslem 52/1998 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, Nejvyšší soud v konkursních poměrech podle zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“), při výkladu definice platební neschopnosti obsažené v ustanovení § 1 odst. 2 věty první ZKV (toto ustanovení tehdy určovalo, že dlužník je v úpadku, jestliže má více věřitelů a není schopen plnit své splatné závazky) vysvětlil, že požadavek zákona na pluralitu věřitelů nelze posuzovat odděleně od požadavku plurality „splatných závazků“, které dlužník není schopen plnit. Dlužník musí mít nejméně dva věřitele, z nichž každý má proti němu pohledávku po lhůtě splatnosti; o úpadek tedy nepůjde např. tehdy, má-li dlužník jen jediného věřitele s (více) pohledávkami po lhůtě splatnosti, avšak pohledávky dalších věřitelů dosud splatné nejsou (doba plnění dosud neuplynula).

Tyto závěry, k nimž se Nejvyšší soud pro insolvenční poměry výslovně přihlásil např. v důvodech usnesení ze dne 21. prosince 2011, sen. zn. 29 NSČR 14/2011, uveřejněného pod číslem 44/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, se plně uplatní i při výkladu ustanovení § 3 odst. 2 písm. b/ insolvenčního zákona. Domněnka platební neschopnosti, konstruovaná tímto ustanovením, bude naplněna jen tehdy, má-li dlužník nejméně dva věřitele, z nichž každý má proti němu neuhrazenou pohledávku po dobu delší 3 měsíců po splatnosti. Nestačí tedy, aby měl dlužník jen jednoho věřitele s pohledávkami po dobu delší 3 měsíců po splatnosti, přičemž je nerozhodné, zda jde o „různé závazky z odlišných právních titulů“.

Závěr, že dopadá-li na pohledávky společností G a L ustanovení § 143 odst. 2 věty druhé insolvenčního zákona, nepohlíží se na tyto osoby jako na další věřitele dlužníka, a to ani při posuzování zbývajícího předpokladu úpadku dlužníka (schopnosti dlužníka hradit své splatné závazky dle § 3 odst. 1 písm. c/ insolvenčního zákona), je pak úsudkem triviálním, jež vyplývá přímo z textu zkoumaného ustanovení. Přestože tedy druhý insolvenční návrhovač postoupil část své pohledávky za dlužníkem na společnost G a L, v této fázi insolvenčního řízení se na tuto pohledávku pohlíží tak, jako by k jejímu rozdělení nedošlo a jejím věřitelem (v celém rozsahu) byl i nadále druhý insolvenční návrhovač.

K otázce ad 5/.

Dovolatel pomíjí, že důvod, pro který měl odvolací soud pohledávku dovolatele za spornou, nespočíval (jen) v dlužníkově tvrzení o zániku této pohledávky započtením, ale (především) v jejím nedoložení. Odvolací soud potud uzavřel, že k osvědčení pohledávky dovolatele by bylo nutno provést dokazování ohledně obsahu uzavřené smlouvy, skutečně provedeného plnění právním předchůdcem dovolatele i rozsahu převzetí tohoto plnění dlužníkem.

V tomto směru je napadené rozhodnutí v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu. Srov. především usnesení ze dne 29. dubna 2010, sen. zn. 29 NSČR 30/2009, uveřejněné pod číslem 14/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, v němž Nejvyšší soud vyložil, že důvodem zamítnutí insolvenčního návrhu věřitele v řízení před soudem prvního stupně je i to, že v insolvenčním řízení vyjde najevo, že sporné skutečnosti týkající se pohledávky, kterou je insolvenční návrhovač povinen doložit, nebude možné osvědčit pouze listinami a že provedením věcně (okruhem sporných skutečností) opodstatněných důkazů (výslechem účastníků, výslechem svědků, znaleckými posudky, ohledáním apod.) by insolvenční soud nahrazoval sporné řízení o takové pohledávce. Z těchto závěrů Nejvyšší soud ustáleně vychází a přihlásil se k nim např. v usnesení ze dne 12. července 2012, sen. zn. 29 NSČR 15/2010, uveřejněném pod číslem 10/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, v usnesení ze dne 30. května 2013, sen. zn. 29 NSČR 22/2010, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 7, ročníku 2014, pod číslem 86 a v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2014, sen. zn. 29 NSČR 65/2012.

Nejvyšší soud nicméně shledal dovolání přípustným pro zodpovězení dalších otázek formulovaných dovolatelem, když v této části jde o problematiku Nejvyšším soudem dosud neřešenou (výklad ustanovení § 3 odst. 2 písm. a/ insolvenčního zákona) a ve zbylém rozsahu o otázku, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od judikatury Nejvyššího soudu.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil,

případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (a se zřetelem ke způsobu, jímž byla založena přípustnost dovolání, ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Podle ustanovení § 3 insolvenčního zákona dlužník je v úpadku, jestliže má a/ více věřitelů a b/ peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a c/ tyto závazky není schopen plnit (dále jen „platební neschopnost“) [odstavec 1]. Má se za to, že dlužník není schopen plnit své peněžité závazky, jestliže a/ zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo b/ je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo c/ není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo d/ nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1, kterou mu uložil insolvenční soud (odstavec 2).

K otázkám ad 1/ a 2/ (výklad ustanovení § 3 odst. 2 písm. a/ insolvenčního zákona).

Právní úprava, podle níž platí, že jestliže dlužník zastavil platby, má se za to, že není schopen plnit své peněžité závazky, není v českém úpadkovém právu nijak nová. Právě naopak, v tomto směru insolvenční zákon navazuje na starší právní úpravu.

Podle ustanovení § 1 odst. 2 ZKV (v jeho znění platném do 31. prosince 2007) platilo, že dlužník je v úpadku, jestliže má více věřitelů a není schopen po delší dobu plnit své splatné závazky. Jestliže dlužník zastavil platby, má se za to, že není schopen po delší dobu plnit své splatné závazky.

Obdobné ustanovení obsahovala i starší právní úprava. Ustanovení § 1 konkursního řádu v zákoně č. 64/1931 Sb. z. a n., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnací a odpůrčí (účinného od 1. srpna 1931 a platného na území Československé republiky do konce roku 1950) znělo takto: Konkurs buď na jmění dlužníkově prohlášen, není-li dlužník (úpadce) s to, aby plnil své splatné závazky (odstavec 1). Zastaví-li dlužník platby, má se za to, že není s to, aby plnil své splatné závazky (odstavec 2). Na pozůstalosti a na jmění právnických osob buď konkurs prohlášen i tehdy, jsou-li předloženy. Co ustanovuje konkursní řád o nezpůsobilosti platit, platí v těchto případech obdobně o předložení (odstavec 3). Podle ustanovení § 68 odst. 1 věty druhé téhož zákona dále platilo, že oznámí-li dlužník soudu, že zastavil platby, pokládá se takové oznámení za návrh na prohlášení konkursu.

Konečně podle § 68 konkursního řádu v císařském nařízení č. 337/1914 ř. z., kterým se zavádí řád konkursní, vyrovnací a odpůrčí, recipovaném Československou republikou a účinném na jejím území až do 31. července 1931, platilo, že prohlášení konkursu předpokládá, že dlužník jest nezpůsobilý platit (odstavec 1). Nezpůsobilost ku placení buď zejména předpokládána, když dlužník zastaví svá placení (odstavec 2).

Z uvedeného srovnání je zřejmé, že současná právní úprava převzala konstrukci vyvratitelné právní domněnky o tom, že dlužník, který zastavil platby, není schopen platit své splatné závazky, s tím rozdílem, že k nastoupení domněnky postačí, týká-li se zastavení plateb „podstatné části“ dlužníkových závazků. To však nic nemění na tom, jakým způsobem má být vyložen pojem „zastavení plateb“.

Dovolatel zjevně vychází z toho, že termín „zastavení plateb“ znamená, že dlužník své závazky nehradí, aniž by bylo významné, proč tak činí. Takový výklad nepovažuje Nejvyšší soud za správný.

Jestliže dlužník neplní (neplatí) své splatné závazky, spojuje s touto skutečností insolvenční zákon (při splnění dalších podmínek) domněnku neschopnosti dlužníka hradit své splatné závazky v ustanovení § 3 odst. 2 písm. b/ insolvenčního zákona. Již to nasvědčuje závěru, že k naplnění domněnky dle ustanovení § 3 odst. 2 písm. a/ insolvenčního zákona nepostačuje „prosté“ nehrazení

splatných závazků, byť by se týkalo jejich podstatné části. V opačném případě by se obě skutkové podstaty mohly „překrývat“. Stejně zjištění, např. že dlužník neplní závazky vůči dvěma svým věřitelům, jejichž pohledávky představují většinu splatných závazků dlužníka, po dobu delší 3 měsíců po splatnosti, by mohlo naplnit obě skutkové podstaty platební neschopnosti dlužníka.

Ke způsobu, jakým bylo vykládáno obdobné ustanovení v dřívějších právních úpravách srov. v literatuře výstižně např. Zoulík, F.: Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář. 3. vydání, Praha, C. H. Beck 1998, str. 7-8 (dále též jen „Zoulík“): „Rozhodně za zastavení plateb není možné považovat pouhé neplacení; potom by zde nebyl žádný rozdíl od první věty § 1 odst. 2 ZKV, jeho věta druhá by byla naprosto zbytečná a domněnka insolvence by neměla reálný základ“.

Za zastavení plateb je proto nutno považovat vědomé jednání dlužníka, jeho rozhodnutí, že nebude dále plnit své peněžité závazky, zpravidla doprovázené prohlášením o tom, že své závazky hradit nebude. Z pohledu současné právní úpravy pak k naplnění domněnky postačí, učiní-li tak dlužník alespoň ve vztahu k podstatné části svých závazků.

K tomu srov. shodně opět Zoulík, cit. dílo str. 7: „Zastavení plateb musí být provedeno výslovně a nesmí být prokázán opak (tj. že dlužník, ač platby zastavil, ve skutečnosti v úpadku není). Zastavení plateb má tudíž převážně procesní význam z hlediska prokazování splnění podmínek prohlášení konkursu. V zákoně není stanoveno, vůči komu má být učiněno dlužníkově prohlášení, že zastavuje platby; za těchto okolností lze mít za to, že se tak může stát jakýmkoli způsobem, jímž se o něm mohou dozvědět věřitelé“.

Lze tedy uzavřít, že odvolací soud nepochybil, když na základě zjištěného skutkového stavu věci (kdy dlužník odmítá, že by zastavil platby, jako důvod nehrazení pohledávky druhého insolvenčního navrhovatele především uvádí, že tuto pohledávku neuznává) nedospěl k závěru, že byla naplněna domněnka dle ustanovení § 3 odst. 2 písm. a/ insolvenčního zákona.

K otázce ad 4/.

Zbývá se vypořádat s námitkou dovolatele, podle něhož byla naplněna domněnka neschopnosti dlužníka hradit své splatné závazky dle ustanovení § 3 odst. 2 písm. d/ insolvenčního zákona, neboť dlužníkem předložené seznamy neobsahují zákonem vyžadované náležitosti.

Výkladem označeného ustanovení insolvenčního zákona se Nejvyšší soud (ve vazbě na ustanovení § 104 odst. 1 písm. b/ a odst. 3 insolvenčního zákona) zabýval v R 83/2012. V něm především vysvětlil, že seznam závazků dlužníka ve smyslu ustanovení § 104 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona musí obsahovat i údaj o výši a splatnosti jednotlivých závazků v něm uvedených. Z důvodů rozhodnutí se pak dále podává, že nepředložení řádného seznamu (obsahujícího zákonem stanovené náležitosti), zakládá vyvratitelnou domněnku platební neschopnosti dlužníka ve smyslu ustanovení § 3 odst. 2 písm. d/ insolvenčního zákona.

Z uvedeného vyplývá, že právní posouzení věci odvolacím soudem, který se nijak nevypořádal s námitkami dovolatele proti obsahu dlužníkem předložených seznamů (především seznamu majetku) a neposuzoval, zda byly splněny zákonné podmínky pro domněnku platební neschopnosti dlužníka dle ustanovení § 3 odst. 2 písm. d/ insolvenčního zákona, je neúplné a proto i nesprávné.

Vzhledem k tomu, že napadené rozhodnutí v rovině právní neobstálo, Nejvyšší soud je, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), zrušil (§ 242 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.) a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 a 3 o. s. ř.).

zdroj: www.nsoud.cz

Další články:

- [Dokazování](#)
- [Bolestné](#)
- [Blankosměnka](#)
- [Nájem](#)
- [Ochrana osobnosti \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Svéprávnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení a dobré mravy](#)
- [Práva dětí](#)